

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εισαγωγικά στην αρχαία Ελληνική ιστοριογραφία

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

Οι διδακτικοί στόχοι για τη διδασκαλία της εισαγωγής προσδιορίζονται στο βιβλίο για τον καθηγητή, *Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Ξενοφώντος Ελληνικά*, βιβλίο Β΄ ή Αγησίλαος, σ. 17.

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

Α. Σύντομης απάντησης

Η ιστοριογραφία στους ανατολικούς λαούς

1. Ποιο είναι το έργο της ιστοριογραφίας;
2. Για ποια θέματα μας πληροφορούν οι ιστορικές καταγραφές που συναντά κανείς στις περιοχές της Αιγύπτου και της Μεσοποταμίας;
3. Ποιο σκοπό υπηρετούν τα ιστορικά κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης;
4. Να αναφέρετε ένα βασικό γνώρισμα της κινεζικής ιστοριογραφίας.

Έλληνες (ιστοριογράφοι) λογογράφοι κατά την αρχαϊκή περίοδο

5. Ποια ήταν η πρωτοτυπία των Ελλήνων ιστοριογράφων σε σχέση με τις ιστορικές καταγραφές στις χώρες της Μέσης και Άπω Ανατολής;
6. Ποιο σκοπό υπηρετεί η ελληνική ιστοριογραφία κατά την αρχαϊκή εποχή;
7. Να αναφέρετε τρεις λογογράφους της αρχαϊκής εποχής.
8. Να γράψετε ενδεικτικά τέσσερα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι λογογράφοι της αρχαϊκής περιόδου.

Ηρόδοτος - Θουκυδίδης - Ξενοφών

9. Ποιον θέτει ως στόχο της Ιστορίας του ο Ηρόδοτος;
10. Να αναφέρετε το κεντρικό θέμα των ιστορικών γεγονότων που αφηγείται.

11. Να προσδιορίσετε κατά προσέγγιση τη χρονική περίοδο που καλύπτει η καταγραφή των ιστορικών γεγονότων από τον Ηρόδοτο.
12. Ποιο είναι το θέμα της Ιστορίας του Θουκυδίδη;
13. Να σημειώσετε ποια ήταν η βαθύτερη αιτία της σύγκρουσης Αθηναίων και Σπαρτιατών σύμφωνα με την κρίση του ιστορικού που την κατέγραψε.
14. Να αναφέρετε σύντομα ποιος ήταν ο σκοπός της συγγραφής ιστορίας από το Θουκυδίδη.
15. Σε ποια χρονική περίοδο αναφέρεται ο Ξενοφώντας με τα *Ελληνικά* του;
16. Να γράψετε δυο σημαντικές χαρακτηριστικές διαφορές που διαπιστώνουμε ανάμεσα στο έργο του Ξενοφώντα και το έργο των προηγούμενων μεγάλων ιστορικών του 5^{ου} αιώνα π.Χ.
17. Με ποιο έργο του Ξενοφώντα εμφανίζεται στο χώρο της πεζογραφίας η μυθιστορηματική βιογραφία;

Ελληνιστική - ρωμαϊκή εποχή

(Πολύβιος, Διόδωρος, Πλούταρχος, Αρριανός)

18. Ποια θέματα συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των ιστοριογράφων του 4^{ου} αι. π. Χ.;
19. Ποια ιστορική περίοδο καλύπτει το έργο του Πολύβιου του Μεγαλοπολίτη και σε ποια ιστορικά γεγονότα αναφέρεται (επιγραμματικά);
20. Ποιον είχε ως πρότυπο για την ιστορική του έρευνα ο Πολύβιος;
21. Να αναφέρετε επιγραμματικά τα σημαντικότερα έργα του Πλουτάρχου και του Αρριανού (όσα αναφέρονται στο βιβλίο σας).
22. Να αναφέρετε επιγραμματικά ποια είναι τα βασικά θέματα των ιστορικών έργων του Πλουτάρχου και του Αρριανού.
23. Ποιον προγενέστερό του ιστορικό είχε ως πρότυπό του ο Αρριανός;

Β. Ελεύθερης ανάπτυξης ή συνδυασμός σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

Ιστοριογραφία - ιστορία έως την ελληνιστική εποχή

1. Να αναφέρετε την περιοχή που αναπτύχθηκε η ιστορία μαζί με τη γεωγραφία και τη φιλοσοφία, κατά την αρχαϊκή περίοδο, και τους λόγους που ευνόησαν την ανάπτυξή τους.
2. Να γράψετε σύντομο κατατοπιστικό σημείωμα για τους λογογράφους και το έργο τους.
3. Να εξηγήσετε γιατί ο Κικέρωνας απεκάλεσε τον Ηρόδοτο «πατέρα της Ιστορίας».
4. Να σημειώσετε, σύμφωνα με τις πληροφορίες του βιβλίου σας, σε τι διαφέρει η Ιστορία του Ηροδότου από τα έργα των λογογράφων.
5. Να γράψετε ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έργου του Ηροδότου (στόχοι, θεματική ποικιλία, περιεχόμενο, χρονική περίοδος, μεθοδολογικές αρχές).
6. Να αιτιολογήσετε το χαρακτηρισμό «ο μεγαλύτερος ιστορικός όλων των εποχών» που αποδίδεται στο Θουκυδίδη στην εισαγωγή του βιβλίου σας.
7. Να εξηγήσετε γιατί ο Θουκυδίδης θεωρεί το ιστορικό του έργο «κτῆμα ἐξ αἰεί» (αθάνατο απόκτημα για τον άνθρωπο)¹⁴.
8. Είναι κατά τον Θουκυδίδη η αναζήτηση της αλήθειας εύκολη ή δύσκολη υπόθεση και γιατί;
9. Ποιες νέες τάσεις εμφανίζονται στην ιστοριογραφία τον 4^ο π. Χ. αιώνα με το έργο του Ξενοφώντα; Να γράψετε σχετικό κατατοπιστικό σημείωμα.
10. Να γράψετε ποια είδη πεζογραφίας κάνουν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά με το έργο του Ξενοφώντα και να αναφέρετε τα βασικά τους χαρακτηριστικά.

Ελληνιστική - ρωμαϊκή εποχή
(Πολύβιος, Διόδωρος, Πλούταρχος, Αρριανός)

11. Να εξηγήσετε το χαρακτηρισμό «καθολικήν» (= παγκόσμια) που δίνει ο Πολύβιος στο έργο του *Ιστορίαι*.

¹⁴ Βλέπε παραθέματα, κείμενο 1.

12. Να γράψετε ποια αντίληψη έχει ο Πολύβιος γενικά για την ιστορία και ποιο στόχο επιδιώκει ο ίδιος με το ιστορικό του έργο.
13. Ποιος χαρακτηρισμός αποδίδεται στον Πλούταρχο με βάση το συγγραφικό του έργο; Να τον αιτιολογήσετε.
14. Να εκτιμήσετε την αξία των ιστορικών έργων που γράφτηκαν μέχρι το 2^ο αι. μ. Χ. παίρνοντας υπόψη την χρησιμότητα και την επίδρασή τους στις μεταγενέστερες γενιές ποιητών και πεζογράφων. Να τεκμηριώσετε την άποψή σας με παραδείγματα που αναφέρονται στην εισαγωγή του βιβλίου σας.

Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός ανοιχτού και κλειστού τύπου

1. Ποιες από τις προτάσεις της Β στήλης μας δίνουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα του έργου του ιστοριογράφου και ποιες του λογογράφου (σύμφωνα με την εισαγωγή του βιβλίου σας); Να το δείξετε συνδέοντας τις λέξεις Α στήλης με τις προτάσεις της Β στήλης που τους αντιστοιχούν.

ιστοριογράφος ▶	<p>συντάσσει καταλόγους με ονόματα αρχόντων ή αξιωματούχων μιας πόλης.</p> <p>καταγράφει τις μυθολογικές διηγήσεις (τους μύθους) ενός τόπου.</p> <p>αναλύει και ερμηνεύει τα αίτια και τις συνθήκες εξέλιξης των γεγονότων.</p>
λογογράφος ▶	<p>ασχολείται με την καταγραφή προφορικών παραδόσεων και ταξιδιωτικών εντυπώσεων.</p> <p>εφαρμόζει κριτική εξέταση και αξιολόγηση των πηγών.</p>

2. Να διαγράψετε το λάθος στις ακόλουθες προτάσεις
- α. Με τις γενεαλογίες και τη μυθολογία στο έργο του ασχολείται
ο λογογράφος / ο ιστοριογράφος
- β. Για τον Πελοποννησιακό πόλεμο έγραψε
ο Ηρόδοτος / ο Θουκυδίδης
- γ. Βιογραφίες ιστορικών προσώπων έγραψε
ο Πλούταρχος / ο Πολύβιος
- δ. Σε επιστημονικές μεθόδους και επίπονη αναζήτηση της αλήθειας
επέμεναν οι ιστορικοί / οι λογογράφοι
- Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας στη (δ) πρόταση κάνοντας αναφορά
σε συγκεκριμένο ιστορικό ή λογογράφο.

3. Α. Πολύβιος, Ηρόδοτος, Αρριανός, Πλούταρχος, Θουκυδίδης, Ξενοφών, Διόδωρος: Να κατατάξετε τους ιστορικούς στην Β στήλη του παρακάτω πίνακα σύμφωνα με τη χρονική περίοδο που έζησαν.
- Β. Να γράψετε στη Γ στήλη το ειδικό αντικείμενο με το οποίο ασχολήθηκε ο καθένας επιλέγοντας από αυτά που δίνονται ακολούθως.
- Παγκόσμια ιστορία (από καταβολής κόσμου ως τις μέρες του)
 - Βιογραφίες σπουδαίων Ελλήνων και Ρωμαίων ανδρών
 - Κατάκτηση της Ελλάδας από τους Ρωμαίους
 - Πελοποννησιακός πόλεμος ως το 411 π.Χ.
 - Η εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου
 - Περσικοί πόλεμοι
 - Το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου και τα γεγονότα μετά από αυτόν στην Ελλάδα και Μ. Ασία.

	Α	Β	Γ
α.	485-425 π. Χ.		
β.	455-399 π. Χ.		
γ.	431-355 π. Χ.		
δ.	200-118 π. Χ.		
ε.	1ος αι. π. Χ.		
στ.	50-120 μ. Χ.		

ξ	95-180 μ.Χ.		
---	-------------	--	--

4. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο ποιος από τους ακόλουθους συγγραφείς είναι λογογράφος.

☐ Ηρόδοτος	☐ Θουκυδίδης	☐ Πολύβιος
☐ Πλούταρχος	☐ Εκαταίος	☐ Διόδωρος

5. Να συμπληρώσετε τα κενά σύμφωνα με τις πληροφορίες του βιβλίου σας.

α. Ο _____ είχε ως κύριο στόχο να δείξει «με ποιο τρόπο και με ποια μορφή πολιτεύματος σχεδόν ολόκληρη η οικουμένη, σε λιγότερο από πενήντα τρία χρόνια, υποτάχτηκε σε μια μοναδική εξουσία, την εξουσία των _____, γεγονός χωρίς προηγούμενο στο παρελθόν.»

β. Ο _____ αναφέρει ότι σκοπός της συγγραφής του ήταν να δώσει στους μελλοντικούς αναγνώστες ένα «κτῆμα ἐξ ἀεί», για να γνωρίζουν τι συνέβη στον _____ πόλεμο και αξιοποιώντας αυτή τη γνώση να ενεργήσουν ανάλογα, όταν θα ξανασυμβούν «όμοια ή παραπλήσια» ...

γ. Ο _____ θέτει ως στόχο του έργου του να καταγράψει «τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων» για να μη λησμονηθούν «ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά». Ο Κικέρωνας τον απεκάλεσε «_____ της ιστορίας».

δ. Ο _____ μας έδωσε με το έργο του _____ το παλαιότερο σωζόμενο δείγμα απομνημονευματογραφίας, ενώ το έργο του _____ είναι η πρώτη μυθιστορηματική βιογραφία.

ε. Ο _____ τονίζει χαρακτηριστικά ότι «δε γράφουμε ιστορία αλλά _____ ... πολλές φορές ένα μικρό πράγμα, μια φράση ή ένα αστείο φανερώνουν περισσότερο το χαρακτήρα απ' ό,τι μάχες πολύνεκρες.»

στ. Ο Αρριανός από τη Νικομήδεια της Βιθυνίας είχε ως πρότυπο τον _____. Το γνωστότερο ιστορικό έργο του είναι το _____.

Ασκήσεις για το σπίτι

1. Παρακολουθώντας (στην εισαγωγή του βιβλίου σας) την ελληνική ιστοριογραφία από τον 5ο αι. π. Χ. έως και το δεύτερο αιώνα μ. Χ. να σημειώσετε τις διαφορετικές τάσεις που καταγράφονται κατά την εξέλιξή της.
2. Με βάση τα στοιχεία που δίνονται στην εισαγωγή του βιβλίου σας για το έργο του Ηροδότου και του Θουκυδίδη να γράψετε σε ποια σημεία διαφέρει το έργο του δεύτερου από του πρώτου. Να επισημάνετε τα στοιχεία εκείνα που, κατά τη γνώμη σας, κάνουν το έργο του ενός και του άλλου αξιόλογο.
3. Με το έργο ποιου ιστορικού εμφανίζονται τα πρώτα βιογραφικά κείμενα και ποιος από τους ιστορικούς της αρχαιότητας ασχολήθηκε με τη *βιογραφία* ως ιδιαίτερο είδος στην πεζογραφία; Με βάση τα στοιχεία της εισαγωγής του βιβλίου σας, να επισημάνετε σε τι διαφέρει η (ιστορική) βιογραφία από την ιστορία.